

PANCIATANTRA CELE CINCI CĂRȚI ALE ÎNȚELEPCIUNII

Traducere din limba sanscrită,
introducere și cuvânt înainte de

TH. SIMENSCHY

Editura SAECULUM VIZUAL

București – 2017

Tabla de materii

<i>Introducere</i>	5
<i>Cuvânt înainte</i>	13

Panciatantra (Cele jcinci cărți ale înțelepciunii)

Poveste introductivă	17
----------------------------	----

Cartea întâi. Dezbinarea prietenilor

1. Maimuța și pana de lemn	28
2. Șacalul și toba	40
3. Mândria pedepsită	46
4. Călugărul și hoțul	53
5. Țesătorul și fata regelui	65
6. Cioara și șarpele	72
7. Bătlanul și racul	73
8. Leul și iepurele	77
9. Păduchele și puricele	85
10. Șacalul albastru	87
11. Leul, pantera, corbul, șacalul și cămila	93
12. Pescărușul și marea	100
13. Gâștele sălbatice și broasca țestoasă	102
14. Cei trei pești	104
15. Vrabia, elefantul, ciocănitoarea, musca și broasca	107
16. Leul, șacalul, lupul și cămila	115
17. Maimuțele și Cioc-de-Ac	122
18. Maimuța și vrabia	124
19. Cuget-Drept și Cuget-Strâmb	126

20. Bâtlanul și ihneumonul	130
21. Cântarul mâncat de șoareci	132
22. Regele și maimuța. Devotamentul hoțului	135

Cartea a doua. Dobândirea prietenilor. 139

1. Pășaniile lui Aurică	154
2. Sesam cojit pe sesam necojit.	157
3. Șacalul lacom	159
4. Cartea de preț	166
5. Somilaka cel sărac.	172
6. Așteptare zadarnică	176

Cartea a treia. Povestea corbilor și a bufnițelor. 189

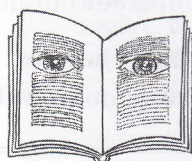
1. Iepurele și elefantul	204
2. Potârnichea, iepurele și motanul	208
3. Brahmanul păcălit	213
4. Șacalul și peștera cu grai	225

Cartea a patra. Pierderea agonisitei 231

1. Broasca și șarpele	238
2. Măgarul fără inimă și fără urechi	244
3. Falsul erou.	248
4. Puiul de șacal și puii de lei	250
5. Măgarul în piele de tigru.	253
6. Cei trei gineri.	254
7. Soțul păcălit.	255
8. Fata de șoarec	258
9. Cei trei pustnici	260
10. Soțul bătrân, nevasta tânără și hoțul	265
11. Femeia necredincioasă și hoțul	268
12. Maimuța și vrabia	271
13. Femeia brahmanului și ologul.	273
14. Leul și cămila	276
15. Șiretenia șacalului	278
16. Câinele în țara străină	281

Cartea a cincea. Fapta nechibzuită 283

1. Bărbierul și călugării 286
2. Ihneumonul și șarpele 291
3. Cei patru brahmani 293
4. Învățătura fără minte și minte fără învățătura . . . 298
5. Prostia celor patru brahmani învățați 300
6. Minte-Însutită, Minte-Înmiită și Minte-Simplă. . . 303
7. Măgarul cântăreț 306
8. Țesătorul cu doua capete 309
9. Socoteala greșită 313
10. Răzbunarea maimuței 315
11. Dracul, hoțul și maimuța 321
12. Prințesa cu trei sâni 324
13. Întrebarea mântuitoare 325
14. Dezbinarea fatală 329
15. Brahmanul, racul și șarpele 331

Acum începe cartea întâia, numită *Dezbinarea prietenilor*, din care prima strofa este următoarea:

Dragostea mare și crescândă dintre leu și taur în pădure a fost distrusă de șacalul cel bârfitor și peste măsură de lacom. (1)

Iată ce se povestește:

Este în Țara de la miază-zi un oraș cu numele Mahilāropya. Acolo trăia fiul unui neguțător, cu numele Chiaburu¹. Acesta avea o avere mare, pe care o câștigase cinstit. Odată îi trecu prin minte că chiar și atunci când are cineva o avere mare, el tot trebuie să se gândească la vreun mijloc de-a câștiga bani și să-i întrebuințeze. Căci se spune:

Nu e nimic care să nu se înfăptuiască prin bani. De aceea înțeleptul să-și dea silință să dobândească avere și iar avere. (2)

Cine are avere, acela are prieteni; cine are avere, acela are rude; cine are avere, acela-i om pe lumea aceasta; cine are avere, acela-i învățat. (3)

Nu e destoinicie, nu e dărnicie, nu e pricepere, nu e artă, nu e tărie de caracter, care să nu fie lăudată la cei bogați de către cei lipsiți de avere. (4)

Pe lumea aceasta și un străin, dacă-i bogat, e socotit ca din familie; pe când cel sărac, chiar dacă e rudă, e privit ca un ne-trebnic. (5)

Din averea îngrămădită de pretutindeni izvorăsc toate înfăptuirile, cum izvorăsc râurile din munți. (6)

E respectat și cel care nu e vrednic de respect; se străbate și ceea ce nu poate fi străbătut; e lăudat și cel care nu merită laudă: aceasta-i puterea minunată a banilor. (7)

După cum simțurile sunt întregi datorită hranei, tot astfel și faptele atârnă de avere. De aceea se spune că averea poate să facă orice. (8)

Doritor de avere, omul din lumea aceasta a celor vii stă și într-un cimitir²; își părăsește pe cel care i-a dat viață, fiindcă-i sărac, și pornește în lumea largă. (9) Chiar și cei ajunși în pragul

1. În sanscrită = Vardhamānaka: „căruia îi merge bine“.

2. Adică: „Oamenii sunt în stare să sufere grozăviile cele mai neînchipuite, numai ca să-și satisfacă lăcomia lor“.

bătrâneții sunt tineri, dacă au avere; pe când cei fără avere, chiar dacă se află în floarea tinereții, sunt totuși bătrâni. (10)

Iar averea se dobândește prin șase mijloace: cerșind, servind pe un rege, lucrând pământul, căpătând învățătură și făcând afaceri sau negoț. Însă dintre toate acestea cea mai de căpetenie este agonisirea averii prin negoț.

Căci se spune:

De pomană cer numai cei de pe ultima treaptă; regii, din nefericire, nu sunt darnici, se știe bine; munca câmpului suferă din pricina secetei; în calea celui care servește pe-un învățător¹ stau nenumărate piedici; din camătă se naște sărăcie, căci banii ținută în nodul de la haină trec în mâna altuia, o dată cu desfacerea lui. De aceea nu cred să fie pe pământ vreo îndeletnicire mai presus de negoț. (11)

Dintre toate mijloacele, cel mai bun pentru a dobândi avere se spune că-i negoțul; oricare altul afară de acesta e îndoielnic. (12)

Sunt șapte feluri de negoț, prin care se poate câștiga avere, și anume: comerțul cu miresme, intrarea în stăpânirea unui amanet, afaceri în numele unei tovarășii, venirea mușteriiilor cunoscuți, arătarea unui preț mincinos, cântar și greutate false și aducerea de mărfuri din altă țară. Doar se spune:

Dintre toate mărfurile, cea mai de seamă e mireasma; ce sunt aurul și celelalte pe lângă ea, când se vinde pe-un preț de o sută de ori mai mare decât acela cu care a fost cumpărată? (13)

Când o casă este pusă amanet, starostele negustorilor își slăvește zeitatea care-l ocrotește: „Dacă moare cel care a amanetat-o, îți voi aduce rugăciuni de mulțumire“. (14)

Cel din fruntea unei tovarășii, când e însărcinat cu o afacere în numele ei, cugetă vesel în inima sa: „Azi am pus mâna pe întreg pământul plin de bogății; ce-mi mai trebuie altceva?“ (15)

1. Servirea învățătorului (*guru*) are ca scop dobândirea învățaturii de la el; a servi pe-un învățător nu era un lucru tocmai ușor, din pricina asprimii și rigidității cu care erau tratați discipolii.

Când vede pe mușteriu cunoscut și așteptat cu nerăbdare că vine la el, negustorul lacom de banii aceluia se bucură ca și cum s-ar fi născut un băiat¹. (16)

De asemenea:

Măsura când plină, când neplină, înșelarea continuă a mușterilor, punerea unui preț mincinos: acesta-i felul negustorului. (17)

De asemenea: Oamenii se duc departe în țară străină pentru a câștiga cu trudă îndoit și întreit, cumpărând mărfuri. (18)

După ce se gândi astfel, într-o zi prielnică își luă rămas bun de la părinți, își așează marfa într-o căruță bună, se sui în ea și plecă spre orașul Mathura. La car avea înjugăți doi tauri cu semne bune², care se numeau Saṃjīvaka și Nandaka³, și care crescuseră pe lângă casa sa. Unul din ei, acela pe care-l chema Saṃjīvaka, pe când scobora malul râului Yamunā⁴, dete peste o băltoacă plină de noroi și în cădere își scrânti un picior și rupse jugul. Când îl văzu în starea aceasta, Vardhamāna fu cuprins de o adâncă deznadejde. Cu inima înduioșată de dragoste pentru el, negustorul își întrerupse trei zile călătoria din pricina lui. Văzându-l abătut, cei din caravană îi ziseră:

— Stăpâne, de ce-ți primejduiești în felul acesta întreaga caravană pentru un taur, în pădurea asta plină de lei și de tigri? Doar se spune:

Cel cuminte să nu piardă mult pentru foarte puțin; căci adevărata învățătură este aceea care cu foarte puțin scapă mult. (19)

Auzind acestea, negustorul puse niște oameni să păzească pe Saṃjīvaka, iar el împreună cu restul caravanei plecă mai departe. Însă păzitorii, văzând că pădurea e plină de primejdii, lăsară pe Saṃjīvaka și, mergând pe urmele caravanei, o ajunseră în ziua următoare și-l mințiră pe conducător spunând: „Stăpâne, Saṃjīvaka a murit iar noi ne-am gândit că ți-a fost drag și l-am

1. Cf. Povestea introductivă, str[ofa] 3, de unde se vede că nașterea unei fete nu aduce bucurie la indieni.

2. *Semnele bune* sunt semne speciale pe frunte și pe piept sau o coadă lungă până sub genunchi etc.

3. *Saṃjīvaka*: „Cel ce trăiește împreună”; *Nandaka*: „Cel ce se bucură”.

4. Afluent al Gangelui.

ars¹. Auzind aceasta, stăpânul caravanei, plin de recunoștință și cu inima înduioșată de iubire, îi îndeplini toate datinile de înmormântare, slobozind un taur² și celelalte. Saṃjīvaka însă, înviorat de boarea răcoroasă și umedă ce bătea dinspre Yamună, își adună ultimele puteri și, izbutind să se scoale, ajunse pe malul râului. Acolo, pascănd firele de iarbă fragedă și verde ca smaraldul, se făcu în câteva zile gras, mare și voinic ca taurul lui Hara³; și în fiecare zi răscolea cu coamele mușuroaiele de furnici, mugind într-una. Căci bine se spune:

Și fără pază stă cel ce-i păzit de soartă; și cel bine păzit pierе, dacă-l lovește soarta; trăiește și cel neocrotit și părăsit într-o pădure și pierе în casă chiar cel bine ferit. (20)

Într-una din zile un leu cu numele Piṅgalaka, înconjurat de toate sălbăticiunile pădurii, fiind chinuit de sete, se cobora pe malul râului Yamună ca să se adape, când auzi în depărtare mugetul adânc al lui Saṃjīvaka. Atunci, foarte turburat în inima sa, își ascunse înfățișarea înspăimântată și se opri sub un smochin, în locul de ședere al celor patru cercuri. Locul de ședere al celor patru cercuri este acesta: Leul, însoțitorii leului, Kākarava și Kiṃvṛtta⁴. Se aflau însă doi șacali, cu numele Karaṭaka și Damanaka, fii de sfetnici, fără slujbă, care îl însoțeau totdeauna. Aceștia se sfătuiau între ei. Damanaka zise:

— Dragă Karaṭaka, stăpânul nostru Piṅgalaka se coborâse pe malul râului Yamună pentru a bea apă. Oare din ce pricină s-a

1. Arderea ținea loc de înmormântare. Același obicei era la greci și la romani.
2. La moartea unui om rudele sale dădeau drumul unui taur să cutreiere în libertate până ce murea. Spre a fi recunoscut, i se făcea pe spate un semn și nimeni nu se atingea de taur.
3. Un taur îl poartă pe Hara (= Śiva); vezi p. 44, n. 2.
4. Cercul (scr. *mandala*) înseamnă în scrierile politice ale indienilor țara unui prinț și anume: cercul I este țara stăpânitorului, iar cercul II și cele următoare arată țările prinților înconjurători, precum și cele mai îndepărtate încă.

În *Panciatantra* însă cuvântul „cerc“ înseamnă: cercul I: regele; cercul II: miniștrii; iar cercurile III și IV (*Kākarava* și *Kiṃvṛtta*) supuși.

Respect pentru oameni și cărți

oprit, cu toate că era însetat, și de ce, luând o înfățișare războinică, deși e plin de teamă, s-a oprit aici sub smochin?

— Ce ne privește pe noi aceasta?, răspunse Karațaka.

Cel care caută să-și facă o îndeletnicire cu treburi care nu-l privesc, acela merge spre pierzare, ca maimuța care s-a apucat să smulgă pana de lemn. (21)

— Cum asta? întrebă Damanaka. Celălalt povesti:

